

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 208/2022 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Mira Sinkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Tiina Järvinen, sisäministeriö
- strategiapäällikkö Ari Evwaraye, sisäministeriö
- opetusneuvos Annika Bussman, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Kaisu-Maria Piironen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Janne Savolainen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Susanna Rahkonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- maahanmuuttopäällikkö Jaana Suokonautio, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- hankejohtaja Rita Alarinta, KEHA-keskus
- johtava asiantuntija Päivikki Rapo, Uudenmaan TE-toimisto
- maahanmuuttoasioiden päällikkö Teemu Haapalehto, Espoon kaupunki
- palvelupäällikkö Kirsi Anttila, Oulun seudun kuntakokeilu
- lakimies Kirsi Lamberg, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Anu Wikman-Immonen, Suomen Kuntaliitto
- projektityöntekijä Emina Arnautovic, Folkhälsan

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Tietosuoja-valtuutetun toimisto
- Kansaneläkelaitos

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan uutta lakia kotoutumisen edistämisestä (kotoutumislaki) ja samalla kumottavaksi nykyinen samanniminen laki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia yhdeksään muuhun lakiin.

Kotoutumislakia koskevalla lakiehdotuksella pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamalla palveluihin pääsyä, tavoittamalla maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti ja työelämälähtöisesti. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tukee esityksen yleisiä tavoitteita jäljempänä esitettävien huomioiden.

Kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuus

Hallituksen esityksellä uudistetaan kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuutta säätämällä uudesta kunnan kotoutumishjelmasta ja sen sisältämistä palveluista. Kunnan kotoutumishjelman on tarkoitus olla eräänlainen palvelutarjotin, josta valitaan yksittäiselle maahanmuuttajalle laadittavaan kotoutumissuunnitelmaan ne palvelut, joihin kyseinen henkilö osallistuu.

Kunnan kotoutumishjelmaan sisältyy vähintään osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä kotoutumissuunnitelman laadinta, monikielinen yhteiskuntaorientaatio, kotoutumiskoulutus, omaehtoiset opinnot sekä ohjaus ja neuvonta. Lisäksi kunta voi kehittää omia palveluitaan osaksi kotoutumishjelmaa. Kunnan kotoutumishjelma voi sisältää myös mm. kolmannen sektorin toimintaa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta korostaa, että osallisuus heti kotoutumisen alkuvaiheesta alkaen on avainasemassa kotoutumisen onnistumisen kannalta. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, joka edellyttää sekä maahanmuuttajien että vastaanottavan yhteiskunnan sitoutumista sekä motivaatiota. Valiokunta painottaa kolmannen sektorin ja järjestöjen roolia kotouttamisprosessissa. Ne tulee jo alkuvaiheessa ottaa mukaan sekä kotoutumishjelmien laadintaan että kotoutumissuunnitelmiin.

Yleisenä huomiona valiokunta toteaa lisäksi, että ehdotettu sääntely vaikuttaa melko yksityiskohdaiselta, jolloin riskinä saattaa olla, että sääntely rajoittaa ja ohjaa toimintaa joissakin tapauksissa epätarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntien toimintaympäristöt ja kotoutujien palvelutarpeet ovat erilaisia, ja valiokunta pitääkin tärkeänä, että lainsäädännön vaikutuksia palvelukokonaisuuden toteuttamiseen seurataan.

Palveluihin tavoittaminen, palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää perusteltuna, että kotoutumista edistäviä palveluita pyritään kohdentamaan erityisen haavoittuvassa asemassa oleville ja niille, joilla on suurempi riski jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä lisätä työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajien, kuten kotona lapsia hoitavien vanhempien, tavoittamista ko-

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp

toutumista edistäviin palveluihin. Haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten, kuten kiintiöpakolaisten ja ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten lasten, kannalta valiokunta painottaa erityisesti kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön merkitystä sekä riittävien resurssien varaamista lainsäädännön toimeenpanoon.

Hallituksen esityksellä laajennetaan henkilöpiiriä, jolle kunnan on laadittava osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma. Palveluihin tavoittamisen parantamiseksi esitetään, että kunta saa tiedon eri viranomaisilta näistä maahanmuuttajista. Nykyisin arviointi ja kotoutumissuunnitelma on laadittava työttömille työnhakijoille ja toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saaville henkilöille. Jatkossa kunnan vastuu kotoutumisen edistämisestä laajennetaan ehdotuksen mukaan koskemaan mm. pakolaisia, kotivanhempia ja ihmiskaupan uhreja aiempien kohderyhmien lisäksi.

Ehdotetulla lailla lyhennetään kotoutumissuunnitelman voimassaolon enimmäisaikaa nykyisestä kolmesta vuodesta kahteen vuoteen. Kotoutumissuunnitelman voimassaolon enimmäisaikaa voidaan kuitenkin tiettyjen edellytysten täytyessä pidentää enintään kahdella vuodella, millä on tarkoitus huomioida mm. haavoittuvassa asemassa olevien ja kotona lapsia hoitavien vanhempien elämäntilanteet. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia palvelukokonaisuuteen seurataan. Kotoutumisajan lyhentyessä on syytä erityisesti kiinnittää huomiota siihen, ettei asiakkaiden kotoutumisaika kulu palveluihin jonottaen.

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio, kotoutumiskoulutus ja omaehtoiset opinnot

Lakiehdotuksessa säädetään uudesta monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta, jolla pyritään parantamaan maahanmuuttajien yhteiskunta- ja työelämätietoutta heti maahantulon alkuvaiheessa. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio pyritään tarjoamaan kotoutuja-asiakkaille mahdollisuuksien mukaan heidän äidinkielellään tai muutoin hyvin osaamalla kielillä kunnassa esiintyvät palvelu- ja kielelliset tarpeet huomioiden.

Esityksen mukaan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä vastaa jatkossa kunta, ja sitä järjestetään pääasiallisesti työvoimakoulutuksena, mutta sitä voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Kotoutumiskoulutukseen lisätään suomen tai ruotsin kielen päättöttestaus. Omaehtoista opiskelua voidaan tukea työttömyysetuudella kotoutumislaisissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Koulutuksen tulee olla suomen tai ruotsin kielen opiskelua tai tapahtua pääosin suomen tai ruotsin kielellä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kotoutuminen on mahdollista molemmilla kansalliskielillä. Merkittävä määrä maahanmuuttajataustaisista henkilöistä asuu kaksikielisillä alueilla, ja asiantuntijakuulemisissa saadun selvityksen perusteella myös ruotsin kielellä on kotoutettu useassa tapauksessa hyvin tuloksin.

Muuta

Lakiehdotus kytkeytyy vahvasti julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi annettuun hallituksen esitykseen (HE 207/2022 vp). Kyseisen esityksen lakiehdotuksissa viitataan voimassa olevaan kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin.

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota siihen, että mikäli hallituksen esitys HE 207/2022 vp hyväksytään suunnitellusti ennen hallituksen esitystä HE 208/2022 vp, tulee tarvittavat tekniset muutokset tehdä hallituksen esityksen HE 208/2022 vp käsittelyn yhteydessä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekonen vas

varapuheenjohtaja Katja Taimela sd

jäsen Kim Berg sd

jäsen Bella Forsgrén vihr

jäsen Rami Lehto ps

jäsen Hanna-Leena Mattila kesk

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Anders Norrback r

jäsen Ilmari Nurminen sd

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Ruut Sjöblom kok

jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Yleistä

Eduskunta hyväksyi tammikuussa 2019 kotouttamista koskevan kannanoton, joka perustui tarkastusvaliokunnan kotouttamisen toimivuutta koskevaan mietintöön (TrVM 6/2018 vp).

Kannanotossa edellytettiin, että hallitus laatii kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman kotouttamistoimien uudistamistarpeista ja toteutettavista uudistuksista sekä antaa toimenpideohjelman eduskunnalle selontekona vuoden 2020 loppuun mennessä. Kannanotossa myös edellytettiin muun muassa, että hallitus huolehtii kotouttamisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että kotoutumisjakso määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi.

Toimintoja tulee tehostaa nykytilanteeseen verrattuna kaikissa vaiheissa siitä lähtien, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen. Edelleen maahanmuuttajien velvoitteita kielen ja kulttuurin oppimiseksi lisättäisiin.

Toisin sanoen eduskunta edellytti, että hallitus luo suuntaviivoja kotoutumisen edistämisen kehittämiseksi siten, että kasvavan maahanmuuttajaväestön osallisuus yhteiskunnassa voidaan varmistaa ja yhteiskunnan isoihin murroksiin, kuten työikäisen väestön vähenemiseen, vastaamisessa voidaan hyödyntää myös maahanmuuttajien osaamista.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä toteaa, ettei nyt käsiteltävä hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä vastaa eduskunnan kannanotossa hallitukselle asetettua tehtävänantoa. Esitys ei anna konkreettisia parannusehdotuksia jo kiistatta havaittuihin ongelmiin, jotka liittyvät tiettyjen maahanmuuttajaryhmien syrjäytymiseen ja yliedustukseen esimerkiksi työttömyydessä ja rikostilastoissa. Lisäksi kotoutumisjakson enimmäiskestoksi esitetään kahta vuotta tai pidempää ajanjaksoa, mikä ei ole linjassa eduskunnan tahdon kanssa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa Suomen omaa oikeutta vaikuttaa lainsäädännöllisin keinoin Suomeen suuntautuvaan muuttoliikkeeseen. Suomessa on pyrittävä siihen, että maahanmuutto on laadullisesti ja määrällisesti yhteiskuntaa hyödyttävää. Muun muassa työperäisen maahanmuuton suhteen hallitus on päättänyt kasvattaa tulijamääriä kymmenillä tuhansilla vuosikymmenen loppuun mennessä ilman minkäänlaista vaikutusarviointia julkiselle sektorille tai yhteiskunnalliselle koheesiolle. Vuonna 2021 EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tuleville henkilöille myönnettyistä työluvista vain 11 % oli erityisasiantuntijoille. Tämä ei ole sitä osaamisperusteista maahanmuuttoa, jota hallitus väittää edistävänsä.

Kotoutumisen tähänastista epäonnistumista alleviivaa se, että Suomi on käyttänyt kotouttamiseen huomattavat määrät julkisia resursseja moneen muuhun maahan verrattuna. Samat maahanmuuttajaryhmät, pääosin Afrikasta, Lähi-idästä ja Keski-Aasiasta, ovat olleet vuosikautsia yliedustettuina työttömyyslukuissa, eikä muutosta parempaan ole tutkitun tiedon varassa tullut. On huolestuttavaa, että esimerkiksi suurempi riippuvuus sosiaali- ja terveyspalveluista on tietyissä kansalais-

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp

Eriävä mielipide

suusryhmissä ylisukupolvinen ilmiö. Tämä kumoaa sen optimistisen teesin, jonka mukaan ajan kuluessa maahanmuuttajat jälkeläisineen ikään kuin automaattisesti kotoutuisivat Suomeen. Tätä kriittistä kotoutumisen tilannearviota tukevat myös havainnot muista Länsi-Euroopan maista, joissa on vuosikymmeniä elänyt merkittäviä ulkoeurooppalaisia maahanmuuttajaryhmiä täysin ulkona yhteiskunnan valtavirrasta. Nykyinen passiivisuus kotouttamispolitiikassa tulee väistämättä johtamaan maahanmuuttajien yhä suurempaan segregatioon ja työttömyyteen sekä kasvaaviin julkisiin kustannuksiin.

Kotouttamisen lähtökohtana tulisi olla tosiasioiden tunnustaminen eli se, että Suomessa on lukuisia maahanmuuttajayhteisöjä, jotka eivät ole toteutetuista kotouttamistoimenpiteistä huolimatta integroituneet suomalaiseen yhteiskuntaan. Humanitaarisen maahanmuuton piirissä saapuneet ovat työllisyysasteeltaan ja kaikkiaan taloudellisilta nettovaikutuksiltaan selvästi ongelmallisempia kuin muut maahanmuuttajaryhmät.

Suomessa on yli 30 vuotta yritetty epäonnistuneesti kotouttaa monikulttuurisen dogman mukaisesti isoja määriä pysyvästi tänne asettuneita humanitaarisia maahanmuuttajia. Suomessa tulee siirtyä kotouttamisesta kotiuttamiseen. Suomeen pakolaiskiintiössä vastaanotettujen tai kansainvälistä suojelua saaneiden turvapaikanhakijoiden kotouttamistoimissa tulee linjaksi ottaa se, että Suomessa oleskelu ei ole pääsääntöisesti pysyvää, vaan vainon tai vaaran väistyttyä kotimaassa henkilö palaa sinne. EU-maista Tanskassa on siirrytty kotouttamisessa siihen, että humanitaarisia maahanmuuttajia valmennetaan kotouttamistoimenpiteiden aikana mahdollisimman pikaiseen kotiinpaluuseen. Suomen tulee myös mallintaa Tanskan hallituksen linjaamaa tavoitetta työllistää maahantulija vuoden sisällä maahan saapumisesta. Alkuperäisiä pakolaisuutta koskevia yleissopimuksia solmittaessa pakolaisuus ymmärrettiin tilapäiseksi suojelun tarjoamiseksi konfliktin tai vainon keston ajaksi. Siirtymällä humanitaaristen maahanmuuttajien kotiuttamispolitiikkaan Suomi nykyistä paremmin noudattaisi pakolaissopimusten alkuperäisiä tarkoituksia.

Maahanmuuttajien heikkokin työllisyysaste antaa työllisyystilanteesta liian ruusuksen kuvan, sillä ensinnäkin suurin osa työllistyneistä työskentelee matalapalkka-aloilla ja saa tulonsiirtoja ja käyttää julkisia palveluita enemmän kuin maksaa veroja. Toisaalta merkittävä osa työpaikoista on ”maahanmuuttajatyöpaikkoja”, joita ei olisi edes olemassa ilman maahanmuuttoa. Kokonaistaloudellisesti tai yhteiskunnan kokonaisedun kannalta esimerkiksi yhä paisuvat tulkkauskustannukset eivät voi olla positiivinen asia, vaikka tulkkauspalvelut tarjoavatkin työtä lukuisille maahanmuuttajille. Lisäksi ne yleensä vaikeuttavat kotoutumista. Tässäkin tulisi ottaa mallia Tanskan maahanmuuttopolitiikasta. Tanskassa tulkkauspalveluita voidaan rajata tapauksissa, joissa henkilö ei osallistu tanskan kieliopetukseen tai kieliopinnot eivät muuten edisty. Tulkkauksen maksullisuus riippuu tilanteesta. Esimerkiksi sairaanhoitopalveluiden osalta asiakas joutuu maksamaan tulkkauksesta, mikäli on asunut Tanskassa yli kolme vuotta eikä ymmärrä tanskan kieltä tai voi keskustella tanskaksi.

Työ on parasta kotoutumista

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että maahanmuuttajiin kohdistuu tällä hetkellä liian vähän vaatimuksia kotoutumisen suhteen. Kantäväestöä heikompaa työllisyyttä selitetään työmarkkinoilla esiintyvällä syrjinnällä, etnisellä hierarkialla ja työmarkkinoiden sukupuolittuneisuudella.

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp

Eriävä mielipide

Työperäisen maahanmuuton tulevaisuuden suuntaviivoja laadittaessa tulee paljon nykyistä enemmän antaa painoarvoa sille, mille aloille henkilöt työllistyvät. On lähtökohtaisesti hyvin ongelmallista, että työperäisenkin maahanmuuton kohdalla puhutaan kotouttamisesta. Huippukoulutetut ammattilaiset tuskin tarvitsevat sosiaalisektorin aktiivista apua Suomeen saavuttuaan. Suomeen ei pidä poliittisin päätöksin luoda etnisesti määrittyneitä työmarkkinoita esimerkiksi siivous- ja ravintola-aloille, mikä lisäisi nykyisiä kotoutumisen haasteita merkittävästi.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä toteaa, että maahanmuuttajille suunnatuille etuisuuksille asetettavaa vastikkeellisuuden vaatimusta tulee edelleen selvittää. Kotoutamissuunnitelman toteutumisen velvoittavuutta tulee korostaa ja käyttää tarvittaessa tehokkaasti kotoutumislain mahdollisuutta leikata työttömyysetua tai toimeentulotukea.

Riittävä kielitaito on kotoutettavan itsensä sekä vastaanottavan yhteiskunnan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Liian pitkään tarjottavat vastikkeettomat tulkkauspalvelut passivoivat ja laskevat motivaatiota kotimaisten kielten opiskeluun. Koulutukseen osallistumisen tulee olla velvoittavaa ja oppimistulokset tulee mitata. Valiokuntaryhmämme katsoo, että kotoutumisen edistämisen keskeinen lähtökohta on se, että maahanmuuttajalla on velvollisuus opetella riittävä vähintään toisen kotimaisten kielen taito, jotta hänellä on edellytykset toimia osana suomalaista yhteiskuntaa.

Esitys vailla konkretiaa

Hallituksen esityksessä kotouttamisen edistämisen toimenpiteet jäävät abstraktille tasolle. Uusien palvelumallien vastuiden jakautuminen eri toimijoiden välillä ja laadunvalvonta jäävät epäselviksi. Myöskään lisäämällä maahanmuuttajille kohdistettuja neuvontapalveluita ei voida saavuttaa edistystä kotoutumistoimissa. Näkemyksemme mukaan toimenpiteitä on välttämätöntä jatkossa kehittää konkreettisella tasolla toteutettaviksi sekä määritellä vastuut täsmällisemmin, jotta tavoitteet saavutettaisiin.

Työikäisten kohdalla kotoutumisohjelman olisi oltava korostuneesti työlähtöistä eli tavoitteena tulisi olla työmarkkinoille kiinnittyminen.

Kielikoulutuksen velvoittavuutta ja kieliopinnotien työelämälähtöisyyttä tulee lisätä. Tulkkauspalvelut eivät voi olla jatkuvaluontoisesti maahanmuuttajien käytössä. Tämä pahimmillaan estää yksilön kielen oppimisen ja integroitumisen. Esityksessä ei myöskään oteta kantaa maahanmuuttajalle koituihin seurauksiin, jos riittävää kielitaitoa ei saavuteta. Esityksessä maahanmuuttajille itselleen ei aseteta vastuuta omasta kotoutumisestaan, eikä kotoutumisen edistymistä seurata konkreettisilla mittareilla. Onkin vaikeata nähdä, miten esitetty muutokset toisivat parannusta huonoiten kotoutuvien maahanmuuttajaryhmien tilaan.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmän mielestä kotoutumisen keskiössä tulisi korostaa yksilön omaa vastuuta huomattavasti nykyistä enemmän. Useimmat kotoutumisen ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että yhteiskunta on luonut etenkin ei-työperäisille maahanmuuttajille käsityksen siitä, ettei heillä ole yhteiskunnassa juuri lainkaan velvollisuuksia vaan pelkästään oikeuksia, ja heitä on opastettu aktiivisesti hakemaan erilaisia yhteiskunnan tukia sen sijaan, että heitä olisi opastettu kouluttautumaan ja työllistymään.

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp
Eriävä mielipide

Kulttuuritaustalla on tutkitusti merkitystä kotoutumisen onnistumisen kanssa. Ne maahanmuuttajat, joiden ryhmäidentiteetti esimerkiksi kulttuurin, uskonnon tai kielen suhteen on erityisen vahva, kotoutuvat ja työllistyvät heikommin kuin ne, joilla näin ei ole. Valiokuntaryhmämme ei kannata kotouttamistoimien kohdistamista suomalaisen elämäntavan ja yhteiskunnan muuttamiseen. Katsomme, ettei Suomen pidä sopeutua vieraisiin kulttuureihin, vaan vieraiden kulttuurien on sopeuduttava suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen arvoihin.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että kotoutumiseen käytetyille varoille ei ole asetettu lainkaan seurantaa tai laadullisia tavoitteita. Ilman laaja-alaista vaikuttavuusarviota on mahdotonta saada tietoa varojen järkevästä kohdentamisesta. Kotouttamistoimenpiteitä ei tule tehdä muodon vuoksi. Sen sijaan tulee tehdä maahanmuuttajien integroitumisen pitkäaikaista seurantaa sekä tarvittaessa leikata rahoitusta tehottomista toiminnoista.

Nykyinen kotouttamispolitiikka on synnyttänyt laajaa liiketoimintaa maahanmuuton ympärille aina tulkkauspalveluista erilaisten kotouttamiseen liittyvien kurssien järjestämiseen. Tämä on seurausta siitä, että kotouttamistoimenpiteille ei ole asetettu minkäänlaista tulostavasta merkittävistä verovarilla tehtyistä panostuksista huolimatta. Myös esimerkiksi oppilaitoksilla on yhä useammin maahanmuuttoon sidotun rahoituksen myötä kannustin panostaa nimenomaan maahanmuuttajille suunnattuun koulutukseen. Näin maahanmuutosta ja sen lisäämisestä on tullut elinehto monelle niin yksityisen kuin julkisen tahon toiminnalle. Kehitystä ei voi pitää suomalaisen yhteiskunnan kannalta toivottavana.

Suomessa tulee luopua 1990-luvulta lähtien harjoitetusta monikulttuurisesta kotouttamispolitiikasta, jossa maahanmuuttajaa kannustetaan elämään Suomessa kuin alkuperämaassaan. Julkisen vallan ei pidä investoida siihen, että maahanmuuttajat pystyvät säilyttämään Suomessa oman kieltänsä ja kulttuurinsa. Monikulttuurisen kotouttamisen nimessä Suomessa tosiasiallisesti myös tuetaan sellaisten arvo- ja normijärjestelmien rakentumista, jotka ovat täysin vastoin suomalaisen yhteiskunnan perusfundamentteja, kuten sukupuolten välistä tasa-arvoa. Kotouttamispolitiikan on kannustettava maahanmuuttajaa oma-aloitteisuuteen ja työllistymiseen. Tämä edellyttää sitä, että maahanmuuttajien etenemistä kotoutumispolulla valvotaan nykyistä huomattavasti tarkemmin ja tahallisia laiminlyöntejä varten viranomaisilla on riittävät sanktiomekanismit käytettävissä. Pakolaiskiintiössä Suomeen tulleiden ja kansainvälistä suojelua saaneiden turvapaikanhakijoiden kotiuttaminen taas pitää ottaa kotouttamispolitiikan päämääräksi pysyvään Suomeen asettumiseen valmentamisen sijasta. Kotoutumislain kokonaisuudistus tulee asettaa seuraavalla vaalikaudella yhdeksi valtioneuvoston kärkihankkeista. Pysyvän oleskeluluvan saanti ja perheen-yhdistämisoikeus pitää lisäksi sitoa siihen, että maahanmuuttaja oppii kielen ja työllistyy eikä syyllisty rikokseen. Nykyinen käytäntö, jossa Suomeen tulija pystyy asettumaan maahan pysyvästi perheineen passiivisena sosiaaliturvan nostajana, ei voi enää jatkua.

Muita huomioita

On myönteistä, että kotoutumista edistävät palvelut mahdollistetaan nykyistä paremmin esimerkiksi kotona lapsiaan hoitavien vanhempien saataville. Kuitenkin epäselväksi jää, millä tavalla esitys realistisesti auttaisi tavoittamaan kotona lapsia hoitavat maahanmuuttajanaiset, jos ja kun ongelma on pikemminkin kulttuurillinen ja liittyy perheen elämäntapaan. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että heidän tavoittamiseen kotouttamissuunnitelmaan sitoutumisen velvoittavuutta on perusteltua selkeästi lisätä, vastuu asettaa selkeästi kotoutujalle itselleen ja tehostaa sitä sanktioilla, joita toimeenpannaan aktiivisesti.

Valiokunnan lausunto TyVL 17/2022 vp
Eriävä mielipide

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kantaa huolta myös kuntien tilanteesta. Muutokset lisäävät merkittävästi kuntien tehtäviä, jos pientenkin kuntien on perustettava erilaisia yhteistyöryhmiä kotoutumisen edistämisen vuoksi. Kotouttamista tarvitsevien maahanmuuttajien osoittaminen kuntiin kunnilta kysymättä on ongelmallista kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta sekä siksi, että kunta joutuu järjestämään heille palvelut. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä painottaa myös sitä epäkohtaa, että kunnille maksettavat laskennalliset korvaukset eivät vastaa palvelutuo-
tannosta aiheutuneita kustannuksia.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että vaikka hyvät väestösuhteet ja yhteiskunnan vastaanottavuus ovat osatekijöitä kotoutumisen onnistumisessa, kotoutumisen kaksi keskeisintä tekijää ovat maahanmuuttajien määrä ja kulttuurinen etäisyys. Näitä on säädeltävä järkevällä ja vastuullisella maahanmuuttopolitiikalla. Useiden Euroopan maiden kehitys on käytännössä osoittanut, että mikään kotouttamistoimiin käytetty rahamäärä ei edistä kotouttamista, jos maahanmuuttopolitiikka itsessään ei ole kestävällä pohjalla. Nämä resurssit ovat myös aina pois yhteiskunnan muilta sektoreilta ja heikentävät siten yhteiskunnan kokonaishyvinvointia ja kilpailukykyä.

Mahdollinen kantaväestön suvaitsevaisuus ja ymmärrys erilaisia tulijoita kohtaan paranee ennen kaikkea sillä, että maahantulijat ymmärtävät heiltä edellytettävän vastuuta omasta toimeentulostaan sekä länsimaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin sopeutumista. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että tämä tulee nostaa kotoutumiskeskustelun keskiöön.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26.1.2023

Rami Lehto ps
Jukka Mäkyneen ps